సుడిగుండం

రెండు వేర్వేరు నదులు సమాంతరంగా ప్రవహిస్తూవచ్చి, సాగరంతో సంగమించే చోట ఒకదానితో ఒకటి కలసిపోయినట్టుగా జానకి చెబుతూ వచ్చిన 'చంద్రంబావ' కథా, ఉద్యోగ జీవితంలో నా కెరుకపడుతూ వచ్చిన శేఖరంగారి వృత్తాంతమూ ఒక దానితో ఒకటి పెనవేసుకొని చివరకు గతంలో లీనమై మాటుమణిగిపోయాయి. పోగా చెప్పుకోడానికొక్క కథ మాత్రం మిగిలింది.

ఒకానొక సామూహిక ఛాయాచిత్రంలో చంద్రాన్ని చూడటమైతే జరిగిందిగానీ, ఆ ఫోటో పదిహేనేళ్ళ నాటిది. బాల్యాన్ని అధిగమించి, యౌవనంలో కాలు బెడ్తున్న చంద్రం సన్నగా, పొడుగ్గా కళ్ళల్లో కాంతులు నింపుకుని చిరునవ్వును మరీ అంత స్వేచ్ఛగా పారిపోకుండా పెదవుల చివళ్ళలో త్రొక్కిపట్టి వెలుగుతూవున్న కాకరపువ్వొత్తిలా కనిపించాడు. ఆ చూపులేవో ప్రగల్భ భావాన్ని వెలార్చుతున్నాయి. కొంచెంగా కుచించుకపోయిన కనుబొమలు మనిషిలోని ఆలోచనను, నిశ్చలత్వాన్నీ లీలగా ప్రకటిస్తున్నాయి. ఆ యీ విశేషాలతో ఆ ఆకృతి చాలా బాగున్నమాట నిజమే! కానీ ఎంత బాగున్నా అది ఫోటో కోసం పెట్టిన ఫోజు మాత్రం కాకపోదు. పార్సెలు అందచందాలను బట్టి లోలోపలి వస్తువుకు విలువకట్టడం సమంజసం కాకపోవడం అటుండగా ఒక్కొక్కప్పుడు హాస్యాస్పదంగూడా కావచ్చు.

క్రొత్త కాపురం ప్రారంభమైన తొలిరోజుల్లో ఓ మిట్టమధ్యాహ్నం, గదిలో పడుకుని నిద్రపోవడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాను. జానకి గడపదగ్గర నిల్చుని ఎవరితోనో మాట్లాడుతోంది.

ఒకటి రెండు నిమిషాలపాటు విన్న తర్వాత అవతలి వ్యక్తి ఎవరో పోల్చుకోగలిగాను. అతడు చౌకరకం మిఠాయి వుండలు అమ్ముకునే ముక్కాలి ముదుసలి. బండలాంటి బట్టతలకు ఓ తుండుగుడ్డ చుట్టుకుని, రిపేర్లతో తలమునకలైన చెప్పుల్లోనుంచీ పాదాలను ఈడ్చుకుంటూ వీధుల వెంటతిరిగే ఆ మిఠాయి బేరగాడు బహుశా ఎండదెబ్బకు తట్టుకోలేక తన బడుగుదేహాన్ని వసారాలోకి చేరవేశాడేమో! అతడిపైన ప్రశ్నల వర్షం కురిపిస్తోంది. జానకి. 'నీకు బిడ్డలు లేరూ? వాళ్ళు సంపాదించడంలేదూ? నీకు పూటకు పట్టెడన్నం పెట్టలేరూ?'

అప్పటికి నేనింకా జానకిని అర్థం చేసుకునే స్థితిలోనే వున్నాను. జీవితయాత్రలో కష్టనష్టాలను చవిచూసి, ధక్కా మొక్కలుతిన్న తర్వాతగానీ మానవుడికి విషాదోదంతాలు వినాలన్న ఆసక్తి, వినేపాటి గుండె నిబ్బరమూ సమకూరవు. ఎదురింటావిడ కట్టుకున్న కొత్త చీరపట్లగానీ, ప్రక్కింటావిడ కైసేసి కొన్న సరికొత్తరకం ఆభరణాలపట్లగానీ జానకి తన కుతూహలాన్ని వ్యక్తపరచి వుంటే నాకంత ఆశ్చర్యం కలిగి వుండేది కాదు.

నిద్రలేచిన తర్వాత "ముసలాడితో యింటర్వ్యూ ముగిసిందా జానకీ!" అన్నాను.

జానకి వులికిపడ్డట్టు తల పైకెత్తింది. అల్లల్లాడుతున్న రెప్పల క్రింద కనుపాపలు సంచలించిపోతుండగా "ఈ వూరి కొచ్చినప్పటినుంచీ ప్రతిరోజూ ఆ ముసలాణ్ణి

చూస్తున్నానండీ! అతణ్ణి చూసినప్పుడల్లా నాకు మా పెద్దమామయ్య జ్ఞప్తికి వస్తాడు" అంది.

"ఆయనగూడా యిలాగే మిఠాయి వుండలు అమ్ముకుంటాడేమిటి?"

"మిఠాయి వుండలు కావనుకోండి. ఆయన నీళ్ళ కావిళ్ళు మోసాడు. ఆ తరువాత ఒంటెద్దు బండిపైన పీపా వేసుకొని మంచినీళ్ళు తెచ్చి హోటళ్లకు పోశాడు. పూరిల్లున్న చోట పెంకుటిల్లు వేసాడు. తనూ పస్తులున్నాడు. అత్తయ్యనీ పస్తులు పెట్టాడు. చిక్కి శల్యమయ్యాడు. ఒకనాడు కానీకి టికాణా లేనివాడు కొడుకుని కాలేజిలో చేర్చాలంటే అందుకోసం అతడెన్ని పాట్లు పడ్డాడో వివరంగా చెప్పక్కర్లేదు. చంద్రం బావ చదువుకుంటే తన కష్టాలు గట్టెక్కుతాయనీ, చదువుకుని ప్రయోజకుడైతే అతడే తన తమ్ముళ్ళకిద్దరికీ ఓ దోవ చూపిస్తాడనీ, కడగొట్టు పిల్లని ఓ అయ్యచేతికి పట్టిచ్చే పూచీగూడా అతనిదేననీ ఆయన కలలు గన్నాడు. కానీ కలలన్నీ కల్లలే గదండీ! డిగ్రీ పుచ్చుకుని యింటికి రాబోతుండగా చంద్రం బావను - గ్రద్దో, కాకపోతే గరుడపక్షో ఏమిటో మరి, అది అమాంతంగా తన్నుకెళ్ళి పోయింది..."

"గ్రద్ద తన్నుకపోడమే! మీ చంద్రం బావను! అసలు సంగతేమిటి జానకీ?" అన్నాను.

"గ్రద్దంటే గ్రద్దేకాదు. ఎవరో మహారాజులు చీర సెలక్షనుకోసం బట్టలంగడిలో జొరబడ్డట్టు కాలేజిపైన పడ్డారు. గాలించారు. చంద్రం బావను ఎన్నిక చేశారు. తీసుకెళ్ళి ఆ శుభకార్యం కాస్తా జరిపించేశారు. అతడి చుట్టూ గిరి గీచేశారు. అంతేమరి! అప్పటి నుంచీ చంద్రం బావ ఆ కనిపించని కోటలోనే వుండిపోయాడు. ఆ కోటగోడదాటి ఈవలికి రాలేకపోయాడు..."

కాసేపాగి మళ్ళీ చెప్పుకపోసాగింది జానకి. "మా పెద్ద మామయ్య గతి మళ్ళీ మొదటికే వచ్చింది. అత్తయ్య మళ్ళీ పస్తులు మాడింది. కూతురి పెళ్ళితో ఆ వున్న పెంకుటిల్లుగూడా వూడ్చుకపోయింది. తీరామారా హైస్కూలు చదువుగూడా కొనసాగక కుర్రాళ్ళిద్దరూ దేశాలపాలయ్యారు. ఆ దిగులుతో అత్తయ్య మంచమెక్కి ఆఖరు శ్వాస వదిలేసింది. చివరకు మామయ్య కొమ్మలు లేని మోడులా మిగిలిపోయాడు..." వేడిగా నిట్టూర్చి మౌనంగా కూర్చుంది జానకి.

"పోనీలే జానకీ! ఏనాడో జరిగిపోయిందానికి యిప్పుడు దిగులుపడడ మెందుకు? లోకమంతా ఒక్క తీరుగా వుండదు. కొందరు లేనిపోని బాదర బందీలన్నీ కొని తెచ్చుకుని నలిగి నజ్జుగుజ్జయిపోతారు. మరికొందరు వున్నవాటినిగూడా వదలుకుని రెక్కలు గట్టుకుని పారిపోతారు. పెందలకడనే నిద్రలేచి పాఠములు శ్రద్ధగా చదువుకుని వేళకు సరిగా బడికేగు మంచి కుర్రవాళ్ళే వుంటారా ప్రపంచంలో! ఐనా కాటికి కాళ్ళు జాచుకున్న మీ పెద్దమామయ్యకు యికపైన కొత్తగా రాబోయే కష్టాలేమున్నాయి గనుక! ఓపినంత జీవితాన్ని ముందుంచుకున్న మీ చంద్రం బావైనా హాయిగా ఆనందంగా బ్రతుకుతున్నాడు. మనకంతే చాలు! ఎవరి అదృష్టం వాళ్లది!"

"అదేమిటండీ! అలాగనేశారు! అదృష్టవంతులందరూ ఎవరి అదృష్టం వాళ్ళదే ననుకుంటే లోకంలో చాలామంది ఈ మోస్తరుగానైనా బ్రతకడానికి వీలుండేదిగాదేమో".

సమస్త పీడిత వర్గం తరఫునా వకాలత్తు పుచ్చుకున్న దానిలా నిలదీసి అడుగుతోంది జానకి. ఆమె వాదం తేలిక మాటలతో త్రోసి వేయదగినంత నిస్సారమైందిగాదు. ఆ పరిస్థితిలో ప్రసంగాన్ని ఓ కొలిక్కి తెచ్చి జానకితో సమాధాన పడడంకన్నా ఉపాయాంతరం తోచింది గాదు.

"అవును జానకీ! నాలుకకు ఎముకెక్కడుంది? దానితో ఎలాగైనా మాట్లాడొచ్చు మరి!" అంటూ నవ్వేశాను.

ఒక్క మిఠాయి తాతలోనేగాదు, ఎక్కడైతే దుర్భరమైన యాతన మానవుణ్ణి కృంగదీస్తోందో, ఎక్కడైతే దుస్సహమైన వేదన మనిషిని అంతరాంతరాల్లోనుంచీ కాల్చుక తింటోందో అక్కడల్లా జానకికి తన పెద్దమామయ్యే కనిపించేవాడు. ఆ అభాగ్యుణ్ణి గురించి తలచుకున్నప్పుడల్లా ఆమె చంద్రాన్ని గురించిన ప్రసక్తిని తేకుండా వుండలేకపోయేది.

తనంతట తనకై బుద్ధి పుట్టినప్పుడు శిష్యునికి ఓ నిగూఢ విషయం బోధించే గురువులా అడపాదడపా జానకి చెవుతూ వచ్చిందిగానీ లేకుంటే చంద్రాన్ని గురించి చెప్పడానికి నాకేమీ తెలిసి వుండేదిగాదు. చంద్రం జానకికి మేనమామ కొడుకు. ఐనా నా కతడేమీ కాడు. ఎన్నడూ ముఖపరిచయమైనా లేని ఒక మానవుడిపట్ల ఆత్మీయతనుగానీ, వైముఖ్యతనుగానీ పెంచుకోవలసిన అవసరమేమీ నాకు కనిపించలేదు.

కానీ శేఖరంగారితో నా పరిచయం అలాంటిదిగాదు. సుడిగాలిలా నా ఉద్యోగ జీవితంలో ప్రవేశించిన ఉన్నతోద్యోగి శేఖరంగారు. 'అమ్మో, నిప్పులాంటి మనిషి'- 'అబ్బే, ఎలాంటి పనికైనా వెనుదీయని ఘటం' అంటూ పరస్పర విరుద్ధంగా పడుగు పేకగా అల్లుకపోయిన ఊహాగానాల తెర వున్నట్టుండి పైకి లేచింది. పెడదారి వెంట పరుగెత్తీ పరుగెత్తీ పొరబాటు తెలిసి రాగానే ఆగిపోయి వెనుదిరిగి వెళ్లడానికీ మనస్కరించక, ముందుకు వెళ్ళడానికీ సాహసంలేక యిసుక తుఫానులో చిక్కి బిక్కరిస్తున్న ఎడారి ప్రయాణీకుడిలా చిత్రంగా కనిపించారు శేఖరంగారు. ఆఫీసులో వున్నంతసేపూ ఆయన క్రింది ఉద్యోగులను ముళ్ళపైన కూర్చోబెట్టేవారు. పీక నొక్కుతున్న తొందర పనులన్నింటినీ ఓ మూలకు నెట్టి హఠాత్తుగా ఓ ఫైలుకోసం కేక పెట్టేవారు. తీరా ఆ ఫైలును సుముఖానికి తీసుకెళ్లేసరికి, అదిగాదు వేరొకటి తెమ్మనేవారు. ఎక్కడి కాగితాల నక్కడే పడవేసి, అవసరం వచ్చినప్పుడు వాటికోసం రికార్డు బాక్సులన్నింటినీ తిరగ బోర్లించేవారు. ఆయనకు పని చేసేవాళ్ళెవరో తెలియదు. బద్ధకించే వాళ్లెవరో తెలియదు. తన కోపాగ్నికి యింధనంగా తలమాసినవాడొకడు దొరకడమే ఆయనకు కావలసింది! దారి తప్పి కొత్త అడవిలోకి వచ్చిన ముప్పన్నె మెకం దిక్కులు దోచక అలా రొప్పుతుందేమో! ఆఫీసుచుట్టూ ఎఱ్ఱటి ఎండల్ని పరపి, వేడెక్కించిగానీ గాలిని సైతం లోపలికి వదలకుండా, రాతి గోడల మధ్య కూర్చున్న సర్కారు సిబ్బందికి సలక్షణంగా ఉష్ణోపచారాలు నెరపే చండమార్తాండుడే ఒక చుట్టు మేలు! ఆయన పడమటి జాము ప్రొద్దుకైనా చల్లబడిపోతాడు.

శేఖరంగారు బాగా పొడుగరి. స్థూలం కాదుగానీ సొరకాయలా జబ్బుబారిన శరీరం ఆయనది. అదేం విచిత్రమోగానీ ఆ దేహం తమదన్న స్పృహగూడా ఆయన కుండేదిగాదు. రోజుల తరబడి సంస్కారానికి నోచుకోని క్రాపింగుతో, నలిగి మాసిపోయిన దుస్తులతో

ఏదో మందకొడితనం గూడు కట్టుకున్న ముఖంతో, అప్పుడే నిద్రపడక నుంచి లేచినట్టుగా ఆయన ఆఫీసుకు వచ్చేసేవారు. బాహ్య లక్షణాలను బట్టి చూసినట్టయితే ఆయన ఏదో అనారోగ్యంతో నానాటికీ నీరసించి పోతున్నట్టు తోచేది. అందుకు తోడూ అనవసరమైన కోపం, చిరాకు, ఆందోళన - యివన్నీ కలిసి ఒక మానసిక రుగ్మతగా రూపొంది ఆయనను తహతహ లాడించేసేవి.

"ఇదంతా ఉన్మాదంలో ప్రాథమిక దశలా కనిపించడం లేదట్రా రాజూ!" అన్నాడు తోడిగుమాస్తా రాఘవేంద్రం ఒక్కసారి.

ఆ వూహ తాకిడికి నేనొకటి రెండు క్షణాలు మ్రాన్పడిపోయాను. కానీ అదొక గొప్ప విశేషమే కానట్టు అటెండరు చలమయ్య రాఘవేంద్రంతో శృతి కలిపేశాడు.

"మెల్లగా అంటున్నారా బాబూ ఆ మాట! ఆ చూపులే మనిషి చూపుల్లా వుండటం లేదంటే, మరేమనుకోమంటారు? మాటి మాటికి బుర్రగోక్కోదం, వ్రాస్తూ వ్రాస్తూ కలం టేబిల్‌పైనవుంచి నిట్టూరుస్తూ కుర్చీలో చేరగిలబడిపోడం, తలపగిలిపోతున్నదేమో నన్నట్టుగా కణతల్ని రెండు చేతుల్తోనూ అదిమి పట్టుకోడం... ఒకటా, రెండా, ఎన్ని విడ్డూరాలు! నేననుకునేదేమిటంటే రాఘవేంద్రంగారూ, ఈ మనిషికెవరిపైనోగానీ తీరని కసి వున్నట్టుంది. ఆ కసిని చల్లార్చుకునే దోవలేక, ఈయన సంకెళ్ళలో తగులుకున్న వాడిలా యిలా తల్లడిల్లిపోతున్నాడు..."

ఆఫీసులోపలా, బయటా యిలాటి అభిప్రాయాలు కార్చిచ్చులా రగులుకోసాగాయి. ఆ చిచ్చు మరింత తీవ్రంగా వ్యాప్తం కావడానికి వీలుగా ఓరోజు సాయంత్రం ఆఫీసులో ఓ అపూర్వమైన సంఘటన జరిగింది.

ఆరోజు ఉదయంనుంచీ శేఖరంగారు మరీ బీభత్సంగా చిందులు ద్రొక్కేస్తున్నారు. గదిలోని కాలింగ్‌బెల్ సరాసరి అయిదు నిమిషాలకొకసారి మ్రోగుతోంది. ఆ మ్రోత చెవిలో చేరుకున్న జోరీగ సంగీతంలా నినదించడంతో ఏ గుమస్తా ముఖంలో చూసినా కలవరపాటు ప్రస్ఫుటంగా గోచరమౌతోంది. లేదంటే ఒకటి రెండు శతాబ్దాల ఉద్యోగానుభవంలో లెక్కలేనన్ని ఆటుపోట్లకు తట్టుకున్న పాతపులులు మాత్రం నిశ్చింతగా తమ పనేదో తాము చేసుకపోతున్నాయి. అలాంటి కొందరిలో ఒక్కడైన నరసింహంకోసం జవాను పుల్లయ్య పరతెంచి వచ్చాడు.

"బాబ్బాబు! త్వరగా లేవాలి. అయ్యగారు పిలుస్తున్నారు" అన్నాడు.

"అదేమిటయ్యా పుల్లయ్యా! అక్కడేమయినా శుభముహూర్తానికి వేళ మీరి పోతోందా?" అన్నాడు నింపాదిగా నరసింహం.

"అబ్బే, అదికాదు బాబూ! మిమ్మల్ని గనుక క్షణాల్లో హాజరుపరచకపోతే ఆయన నాపైన విరచుకపడతారు..."

"అవున్లే. నాకు తెలుసుకానీ నువ్వెళ్ళు. వెళ్ళి, వస్తున్నానని చెప్పు". అంటూ నరసింహం మళ్ళీ తన పనిలో లీనమైపోయాడు.

ఆఫీసు ఆఫీసంతా నరసింహం గుండె నిబ్బరానికి విస్తుపోయింది. ఆఫీసరుగారి విగ్రహాన్ని నరకంగానూ, అనుగ్రహాన్ని స్వర్గంగానూ భావించే వారికి అతడి గుండెదిటవు

తెంపరితనంగాకూడా భాసించింది. నిజానికి నరసింహం అదొక తరహా మనిషి. మనిషి మనిషికీ ఒక ముద్దుపేరు పెట్టే రాఘవేంద్రం పరిభాషలో అతడు 'సాధుగర్వి' నిప్పును గప్పుకొన్న నివురులాంటి ఆ సాధుత్వం గట్టిగా గాలివేస్తే గుప్పున ఎగిరిపోతుంది. అప్పుడతడు నరసింహం కాదు! ఖణిల్లున రంకెవేస్తూ పైకొచ్చే పోట్ల ఎద్దు! ఆ క్షణాన అతడి నోటివెంట ఎలాటి మాటలైనా దొర్లిపోవచ్చు, ఎలాంటి కాని పనికైనా అతడు పూనుకోవచ్చు!

కళ్ళజోడు తీసి జేబులో వుంచుకుంటూ పైకి లేచాడు నరసింహం. గోదాలోకి నడుస్తున్న మల్లయుద్ధ వీరుడిలా అంగలుసాచి వేస్తూ, చేతులూపుకుంటూ తాశీల్దారుగారి గదిలో ప్రవేశించాడు.

ఈ నరసింహం వేళదప్పి ఆలస్యంగా మృగరాజు ఎదుటకు వెళ్తున్న చెవులపిల్లి! ఇతడి గతి ఏమౌతుంది? పైకప్పు విరిగి తలపైన పడుతుందా? భూదేవి పగిలి యితణ్ణి తన లోపలికి చేరదీసుకుంటుందా? పరిణామం ఎలా గుంటుందోనన్న ఉత్కంఠ ఆఫీసు వాతావరణంలో సుళ్ళు తిరుగుతోంది.

అందరూ అనుకున్నట్టుగానే గదిలోనుంచి ఫెళఫెళారావంతో వురుము వినిపించింది. "ఇర్రెగులర్, యిర్రెస్పాన్సిబుల్! డ్యూటీ అంటే యింత నిర్లక్ష్యమా! ఏమిటీ డ్రాఫ్టు? ఇదీ ఒక వ్రాతేనా? మళ్ళీ పేరుకు యు.డీ.సీలు పాత పందికొక్కుల్లా..."

ఇంతవరకూ వినిపించిందేమో తాశీల్దారుగారి కంఠం ఆ తరువాత ఓ గావుకేక వినిపించింది. అచ్చంగా అది కేకగూడా కాదు. సింహనాదం!

సభ్యత అసిధారావ్రతంగా పాటింపవలసిన ఉద్యోగ విధుల్లో ఒక్కటి. కానీ తనను తానే మరచినప్పుడు ఉద్యోగ విధులెక్కడ జ్ఞాపకం వుంటాయి? రెప్పపాటు కాలంలో హాల్లోని కుర్చీలన్నీ ఖాళీ అయిపోయాయి. గదిలోపలి దృశ్యాన్ని చూడడానికి అనువుగా గుమాస్తాలు, బిళ్ళబంట్రోతులు, అటెండర్లూ రెక్క తలుపుల చాటున, కిటికీల దాపున మూగిపోయారు.

ఖాళీ కుర్చీకి చేతులానించి టేబిలుపైకి వంగి నిల్చున్నాడు నరసింహం. అతని కళ్ళు కొలిమిలో నిప్పుల్లా కణకణలాడిపోతున్నాయి. ముఖాన వువ్వెత్తుగా లేచిన నరాలలో రక్తప్రవాహం తాలూకు ఉధృతానికి అతడి ఉత్తమాంగం చలించిపోతోంది.

దెయ్యం ఆవేశించిన వాడిలా నిలువునా వూగిస లాడిపోతున్న నరసింహం ఎదుట శేఖరంగారు శరీరాన్నంతా కుర్చీలోకి కుచించుకుని కూర్చున్నారు. ఆ ముఖాన కత్తి వాటుకు నెత్తురుచుక్కలేదు. నుదుట గుప్పుగుప్పున చెమట పట్టిపోతుండగా, కళ్ళల్లో భయం తొంగి చూస్తుండగా ఆయన వడగాడ్పులో ఎండుటాకులా గిలగిలలాడిపోతున్నాడు.

ఎలాగైతేనేం అంతకుమించిన అఘాయిత్యమేమీ జరుగలేదు గనుక ఆరోజు ఆఫీసు నిద్రలేచిన వేళ మంచిదనే అనుకోవలసి వచ్చింది. మంచుగడ్డలా బిగుసుకపోయిన ముఖంతో విగ్రహంలా తిరిగివచ్చి నరసింహం తన సీటులో కూర్చున్నాడు.

కాళీయమర్దన, దక్షయజ్ఞ విధ్వంసాల తర్వాత ఆ లిస్టులో చేర్చుకోదగిన సాహస కార్యం చేసినందుకు నరసింహాన్ని అభినందించాలన్న కుతూహలం సహోద్యోగులందరికీ

కద్దు! కానీ ఆ ఉగ్ర నారసింహ స్వరూపాన్ని సమీపించే ధైర్యం మాత్రం ఎవరికీ లేకపోయింది. ఆఖరుకు నాటకరంగంపైన స్త్రీ పాత్రలు ధరించడంద్వారా జవరాళ్ళ పోకళ్లను కొంతవరకూ ఒంట బట్టించుకున్న రాఘవేంద్రం అభినవ చెంచులక్ష్మి పాత్రకు ఒప్పింపబడ్డాడు. ప్రొద్దుబాగా వాటారిన తర్వాత కాంటీనులోకి వెళ్ళి కూర్చున్న నరసింహానికి అతడు పుట్టతేనెకు బదులుగా గ్లాసు నిండుగా శీతల పానీయాన్ని సమర్పించుకుంటూ "గుమస్తాగా పేర్కొనబడుతున్న మానవుడికికూడా మానం, మర్యాదా వుంటాయని ఋజువు చేశారు నరసింహంగారూ! స్టాపు తరపున సౌహార్దమైన అభినందనలు స్వీకరించండి" అన్నాడు.

నరసింహం ఒక్క గుక్కలో కూల్‌డ్రింకును మటుమాయంచేసి, సుదీర్ఘంగా ఓ పెదనవ్వు నవ్వి ఆ తరువాత నిమ్మళంగా ప్రారంభించాడు–

"అది కాదయ్యా రాఘవేంద్రం! ఎంతగా తను తాశీల్దారైతే మటుకూ యింత మిడిమేలమా! అతగాడి వికటనృత్యాలకు ఆఫీసు రంగస్థలమా? అతడి చీదరింపుల దుమారానికి తలవగ్గి కుక్కిన పేలుగా పడివుంటారా మీరు? అహఁ, నేను మిమ్మల్ని సూటిగా ప్రశ్నిస్తున్నాను. మీరు మనుషులు కాదూ?"

"ఐతే మటుకూ మేము చేయగలిగిందేముంది నరసింహంగారూ! పురుషులందు పుణ్య పురుషులు వేరైనట్టు పౌరుషం కలిగిన వాళ్ళుగూడా వేరేగదూ?" అన్నాడు రాఘవేంద్రం!

నరసింహం స్థాయి హెచ్చించాడు. "చూడు రాఘవేంద్రం! మీరిలా పిరికిమందు త్రాగి బ్రతుకుతుండబట్టే అతగాడిలా నెత్తిపైకెక్కి కూర్చుంటున్నాడు. అయ్యగారు తన దొరతనం కలకాలం యిలాగే సాగుతుందని కలలు కంటున్నారేమో! అదేం జరగదు. ఇతడి బండారమంతా మన గుప్పిట్లోవుంది. ఈయనగారు కాపురముంటున్న మేడకు అద్దెంతో తెలుసా, అరవై అయిదు రూపాయలు. ఈయనకు నలుగురు బిడ్డలు. వాళ్లల్లో యిద్దరు హైస్కూల్లోనూ, యిద్దరు ఎలిమెంటరీ స్కూల్లోనూ చదువుతారు. వాళ్ళు నేలపైన నడవరు. నెల కొక్కింటికీ స్కూళ్ళకు పోవడానికీ, రావడానికీ జట్కాలకింద చెల్లుతున్న డబ్బు ముప్పై రూపాయలు. ఈ వూళ్ళో వున్నవి మూడు థియేటర్లు. వాటిల్లో క్రొత్త ఆట ప్రారంభమయిన రోజున మొదటి తరగతి సోఫాలను అలంకరించేవారు చిరంజీవులతో సహా శ్రీవారి జనానావారు. కోట రంగయ్యగారి బట్టలకొట్టు మీకు సుపరిచితమే ననుకుంటాను. ఆ కొట్టులో ఖాతాపుస్తకాలను తిరగవేసి చూడగలరా మీరు! దొరగారి బేరసారాలు ఎంత పెద్దఎత్తున జరుగుతున్నాయో చూస్తే తెలుస్తుంది. ఇదిగాక ఈయనగారి భౌతిక శరీరంలోని జీవకళను బ్లాటింగు పేపరులా పీల్చివేస్తున్న దొకటి వుంది. డయాబెటీస్! వారానికి మూడు చొప్పున ప్రతినెలా పన్నెండు విలువైన యింజక్షన్లతో దానికి సపర్య జరుగుతోంది. ఎరుగుదురా మీరు! నేను నిత్యావసరాల సంగతి అలావుంచి పైపై ఖర్చులను గురించి మాత్రమే ప్రస్తావిస్తున్నాను. ఎక్కడనుంచి వస్తోంది డబ్బు? ఏమిటీ చిదంబర రహస్యం? వివరాలు నేను చెప్పను. ఐనా యివి మూకిట మూసిపెడ్తే దాగే సత్యాలు కావు. కాగల కార్యం గంధర్వులే నిర్వర్తిస్తారు..."

ఆ గంధర్వులు ఏ రూపంలో అవతరించబోతున్నారన్న ప్రశ్నకుగూడా అనతి కాలంలోనే సమాధానం లభించింది. స్థానిక వారపత్రిక 'బజావో ఢంకా'లో గుసగుసల శీర్షిక క్రింద టుమ్రిలాంటి వార్త ఒకటి ప్రచురింపబడింది.

"అధికాహారోత్పత్తి ప్రణాళిక క్రింద రైతులకిస్తున్న అప్పులలోనుంచీ గ్రామోద్యోగుల ద్వారా మితిమీరిన మామూళ్ళు గుంజుకుంటూ, చెరువు కంట్రాక్టర్లతో మంతనాలు సల్పి చెక్కు మార్చుకోగానే పర్సంటేజి లెక్కన జేబులు నింపుకుంటూ, అధికార దర్పంతో మన్నూ మిన్నూ గానక క్రింది వారిని నోటికొచ్చినట్లల్లా తూలనాడుతూ ఒక పెద్ద ఉద్యోగి సాగిస్తున్న గుడ్డిదర్బారు పట్ల విముఖత్వాన్ని ప్రకటిస్తూ అర్జీలు తోకలేని పిట్టలై జిల్లా హెడ్క్వార్టర్సుకు, రాష్ట్ర ముఖ్యనగరానికి పరతెంచి పోతున్నాయనీ, పాములు కప్పల్ని బట్టి మ్రింగినట్లుగా ఎవడి పాపాలు వాడిే మ్రింగుతాయన్న పెద్దల మాట పరమసత్యం గనుక త్వరలోనే అతడి పాపం పండకపోదనీ, ఎన్.జి.వో.ల క్లబ్బు వెనుక వేపచెట్టుమీద కాపురమున్న కపోత మిథునంలో పోతుపక్షి పెంటిపక్షితో గుసగుసలాడుతోందన్న వార్త యింకా మీ చెవిదాకా రాలేదా?"

అంతవరకూ చెవిదాకా వచ్చినా రాకపోయినా పత్రికలో పడిన తర్వాత ఆ వార్తకు ప్రాణం వచ్చింది. ఎనభైనాలుగు లక్షల జీవరాసులలో అగ్రగణ్య మనిపించుకున్న మానవజాతిని గురించి దిక్కుమాలిన పక్షులే మాట్లాడుకుంటూ వుండగా తాము వూరుకోవడం ఏ మాత్రమూ న్యాయం కాదన్నట్టుగా పదిమంది గుమిగూడిన ప్రతిచోటా యిదేచర్చ ప్రారంభమైంది!

శేఖరంగారు మాత్రం మామూలుగా ఆఫీసుకొస్తున్నారు. వెళ్తున్నారు. కానీ ఆయన మునుపటి మనిషికాదు. ఇప్పుడు పిలుపులు లేవు. కాలింగ్‌బెల్ శపిస్తే మ్రోగదు. లోపలికి వెళ్ళిన కాగితాలు సంతకాన్ని నమోదు చేయించుకుని తిరిగి రావడం మినహాయిస్తే ఆఫీసు తాశీల్దారుగారి అజమాయిషీ క్రింద పనిచేస్తున్న దనడానికి నిదర్శనాలే లేవు.

నిజానికి ఈ పరిణామాన్ని సాధించిన ఘనత ఏ ఒక్కరిదీ కాదు. అప్రతిహతమైన దైవసంకల్పం ఎదుట ఘోర పరాజయం పాలైన మానవ ప్రయత్నానికి ఉదాహరణగా కనిపించేవారు శేఖరంగారు. పత్రికలో కెక్కిన వార్తలు, పదిమందిలో చెలరేగిన సందేహాలు, పైవారిలో వేరూనుకున్న అనుమానాలు యివన్నీ కలిసికట్టుగా రూపొంది ఈ మార్పును సాధించి వుంటాయనుకున్నట్టయితే ఆ వూహ సత్యానికి సమీపంగా వుండవచ్చు. కానీ ఈ సత్యానికి వ్యతిరిక్తంగా అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా నరసింహానికి ధూపారాధన పట్టడం ప్రారంభమైంది. నరసింహం సామాన్యుడుకాదు. అతడు నిరంకుశ రాచరికాన్ని హతమార్చాడు. దాస్య నిగళాల్ని ఛేదించాడు! స్వాతంత్ర్యాన్ని స్థాపించాడు.

కాని నన్ను మాత్రం ఓ సందేహం బాధిస్తుండేది. ఎలాగైతే ఈ మూగతనం, ఈ పిరికితనం, ఈ స్తబ్దత్వం యివి శేఖరంగారికి జన్మతహా వచ్చిన గుణాలు కావో అలాగే ఆ ముక్కోపం, ఆ పెడసరితనం, ఆ విశ్శృంఖలత్వం అవిగూడా ఆయనకు పుట్టుకతో వచ్చిన గుణాలు కావేమో! అవీ, యివీ గూడా శేఖరంగారి నిజమైన స్వభావాన్ని ఆవరించుకున్న చీకటి ముసుగులైతే ఆ ముసుగుల లోపలి శేఖరంగారు వస్తుతహా

మంచివారేనేమో! కావచ్చు. అసలు మానవ స్వభావమే ఒక ముడిపదార్థం. పరిస్థితుల ప్రభావంగానీ, పరిసరాల ప్రాబల్యంగానీ ఆ ముడిపదార్థాన్ని యిచ్చవచ్చినట్టల్లా మార్చివేసే రసాయనిక ద్రవ్యాలు. ఈ మార్పులకు అతీతంగా నిలబడ గలగడం మానవాతీతుడి లక్షణమైతే గావచ్చుగానీ మానవమాత్రుడి తరం మాత్రంగాదు.

శేఖరంగారు మానవాతీతుడుగాదు. మానవ సామాన్యుడు.

శేఖరంగారి గత జీవితాన్ని గురించి నాకు తెలిసిన వివరాలు తక్కువ. బొత్తిగా ఏమీ తెలియదన్నా తప్పుగాదు. కంటికి కనిపిస్తున్న కార్యాలకు వెనుక కంటికి కనిపించని కారణాలను వూహించుకోగలిగినప్పుడు మాత్రమే ఒక మనిషిని స్పష్టంగా అర్థం చేసుకోడానికి వీలుంటుంది.

నేను శేఖరంగారిని అర్థం చేసుకోడానికి ప్రయత్నించాను. కానీ నా ప్రయత్నం ప్రయత్నంగా వుండగానే శేఖరంగారి కథ శరవేగంతో పరుగుదీసి ముందుకు సాగలేక మందుటిసుకలో యింకిపోయిన ప్రవాహంలా ఆఖరుకు ఒక స్మృతిగా మిగిలిపోయింది!

***

కాలాన్ని నదీప్రవాహంతోనూ, మానవ జీవితాన్ని నౌకాయానంతోనూ వుపమిస్తే విధి వక్రించి వెక్కిరించి వికటాట్టహాసం సలిపే సంఘటనలే సుడిగుండాలు. అలాటి సుడిగుండంలో శేఖరంగారొక పూచికపుల్లలా గిరవాట్లు కొడుతుండగా నేను చూచాను. ఆ దృశ్యం కళ్ళబడేదాకా ఆయనను చుట్టముట్టిన విషమ విపత్కర విపరీత పరిస్థితులెలాటివో నేను పోల్చుకోలేకపోయాను.

ఓ రోజు సాయంత్రం అయిదు గంటలప్పుడు తాశీల్దారుగారు పిలవనంపారు. తీసుకురమ్మన్న కాగితాలతో సహా గదిలో ప్రవేశించాను. ఈ మధ్య నేను శేఖరంగారిని బాగా పరకాయించి చూడడం తటస్థించలేదు. గుంటలు పడిన కళ్ళు, పైకి లేచిన నుదురు, చప్పిడి దవడలు, ఆ ఆకారంలో మానవుడైన శేఖరంగారు మరుగునపడి పోతున్నారు. పండ్రమాగి, ఎండిపోయిన జిల్లేడు ఆకులా పాలిపోయిన ఆ ముఖంలో నుంచి ఓ ప్రేతం తొంగిచూచినట్లయి, నేను టేబిలుకు కొంచెం దూరంలో చేష్టలు దక్కి స్థాణువునై నిల్చుండిపోయాను.

శేఖరంగారు ఓ ఫైలు నంబరు వుదహరించి దానిపైన నేను తీసుకున్న చర్య ఏమిటో వాకబు చేశారు.

"అది రెండు మూడేళ్ళుగా పేరుకపోయిన ఫైలుసార్! తీరిగ్గా చదివి అర్థం చేసుకోవాలి" అన్నాను.

"అప్పే, వీల్లేదు రాజూ! రిమైండర్లకు పైన రిమైండర్లు వచ్చిపడుతున్నాయి. ఈ రోజుకూడా ఒకటి వచ్చినట్టుంది. ఎలాగైనా రేపు డిస్పాచ్ చేసేయాలి."

"ప్రయత్నిస్తాను సార్! ఇంటికి తీసుకెళ్ళి రాత్రంతా మేలుకునైనా చదివి ముగిస్తాను"

"కానీ రేపు నేను క్యాంపుకు వెళ్తున్నాను..." కాసేపు ఆలోచించి "నువ్వొకపని చేయగలవా రాజూ! రేపు ఉదయం తొమ్మిది గంటలకు నువ్వు నన్నింటిదగ్గర కలుసుకోవాలి. సంతకం పెట్టి క్యాంపుకు వెళ్తాను" అన్నారు శేఖరంగారు.

"అలాగేనండీ!" అని సెలవు తీసుకున్నాను.

మరునాటి ఉదయం తొమ్మిది గంటలకల్లా నేను తాశీల్దారుగారి యింటి ముంగిట హాజరుగా వున్నాను. మాటలుగా, పాటలుగా, నవ్వులుగా, కేరింతలుగా అలికిడైతే వినిపిస్తోంది గానీ మనుషుల పొలకువ మాత్రం కనరావడం లేదు. గంట తొమ్మిదిన్నర గూడా దాటింది. ఇంకా తామసించడానికి మనస్కరించక మెల్లగా వరండా దాటుకుని వెయిటింగు రూము చివరనుంచీ హాల్లోపలికి చూసాను.

ఇంద్రధనస్సులోని రంగుల్ని కలగాపులగంచేసి చిమ్మనగ్రోవితో వెదజల్లినట్టుగా గోడల నిండుకూ కాలెండరు వ్రేలాడుతున్నాయి. క్యాలెండర్ల పైకెక్కి బొమ్మలై కూర్చున్న కుటిలాలకలు, హరిణేక్షణలు, మృగరాజ మధ్యలు తమతమ వీలునుబట్టి నృత్యభంగిమలో నిల్చుని తిండికంటే, నీళ్ళకంటే స్నోలు, పౌడర్లు, సబ్బులు, తలనూనెలే ప్రాణావసరాలని హితబోధ గావిస్తున్నారు. హాలుమధ్య నేలపైన పడివున్న ట్రంకులూ, సూట్‌కేసులు, చేతిసంచులు ప్రయాణ సంరంభాన్ని సూచిస్తున్నాయి.

"ఎవరండీ! ఏం కావాలి?"

ఉలికిపడి తల పైకెత్తాను. తల పైకెత్తిన క్షణంలో నా కళ్ళకొక మంచు శిఖరం కనిపించినట్టు తోచింది. ఆవిడ కట్టుకున్నది మంచుకంటే తెల్లని చీర. జానెడు వెడల్పుతో ఎర్రటి బార్డరు చీర వెంబడి శరీరం చుట్టూ వంకరలు తిరుగుతోంది. సరిగ పోగులు పూవులై పూచి, కాయలైకాచి చిన్న పూలతోటలావున్న పమిటి చెరగు గాలిలో రెపరెపలాడుతుండగా ఆవిడ మెట్టుదిగుతోంది.

"మరేం లేదండీ! తొమ్మిది గంటలకు నన్ను రమ్మన్నారు..."

"రమ్మన్నారు. తనేమో క్యాంపుకు వెళ్ళిపోయారు. పోనీలెండి! మీరు రావడంగూడా ఒకందుకు మంచిదే అయింది. కూర్చోగలరా కాసేపు! కాస్త పనుంది."

కూర్చోకేం చేస్తాను! ఆ మాటల ధోరణి అలాంటిది. క్రొత్త పాతల తారతమ్యమేమీ ఆమెకు కాబట్టినట్టులేదు. ఆమెకేదో పనుంది. ఆ పనిని చేసిపెట్టడానికి నేనక్కడ ప్రత్యక్షమై వుంటానని ఆమె వుద్దేశించింది.

"ఏమంత పెద్ద పనికాదులెండి! స్టేషను దాకా వచ్చి మమ్మల్ని రైలెక్కించాలి."

"జట్కా తీసుకరమ్మంటారా" అన్నాను.

"ఉండండి మరి. కొంచెం నిదానించాలి. జట్కాగాకపోతే ఈ వూళ్ళో టాక్సీలు దొరకుతాయేమన్నానా! అందుకే వద్దు బాబో ఈ వూరు అని మొత్తుకున్నాను. రైలు పదకొండు గంటలకంటే పదికే యిల్లువదలాలి. రెండు మైళ్ల దూరం జట్కాలో కూర్చుంటే ఒళ్ళంతా ఒక వరుస హూనమై పోతుంది..."

"కానీ ఆ రైళ్ళకంటే ఈ జట్కాలే నయం కదండీ! రైల్లో ఒక్కొక్కప్పుడు నిల్చోడానికైనా తావుండదు."

నావైపు ఆశ్చర్యంగా చూస్తూ ఆమె "నిల్చోడమేం కర్మమండీ! ఫస్టుక్లాసు కంపార్టుమెంటు యింటికన్నా హాయిగా వుంటుంది. మీరు అప్పుడప్పుడు నిల్చునిగూడా ప్రయాణాలు చేస్తారా ఏమిటి?" అంది.

నా మట్టుకు నేను యిహానికీ పరానికీ సరిహద్దు గీతలాంటి ఫుట్‌బోర్డుపైన నిల్చున్న ప్రయాణాలుగూడా వున్నాయి. కానీ ఆ ప్రయాణానుభవాలను నివేదించుకునే చొరవగానీ వ్యవధిగానీ నాకు లేకపోయింది.

"ఆయనలా వెళ్ళగానే పోస్టుమేన్ వచ్చి ఓ ఉత్తరం పడేసిపోయాడు. 'కృష్ణుడికి పుట్టినరోజు. నువ్వు తప్పక రావాలి. మీ అమ్మగూడా రాజేశ్వరి లేకపోతే పండగ పండగగా వుండదని చెబుతోంది" అంటూ నాన్నగారు వ్రాశారు. తాళం చెవి ఎవరిదగ్గరయిచ్చి వెళ్ళడమా అని ఆలోచిస్తుండగా మీరు కనిపించారు..."

"అమావ్! నా బ్లూ కలర్ షిఫాన్ చీర ఏదీ? బీరువా అంతా వెదికేశాను. కనపడ్డం లేదు."

ఈసారి పైకి చూసేసరికి చీరకట్టుకున్న చెరకుగెడలా ఓ అమ్మాయి దృగ్గోచరమైంది. ఈ వుపమానానికి వీలైనంత న్యాయం చేకూర్చడానికి అనువుగా ఆమె గుబురుగా పెరిగిన చెరకు సోగలకుమల్లే శిరోజాలను గూళ్ళుగూళ్ళుగా అమర్చుకుంది. గరిమనాభినుంచి వస్తున్న సరళరేఖ ఆధారతలంలోపడడంలేదేమో, ఆమె ఒక్కొక్క మెట్టు దిగినప్పుడల్లా ఒక్కొక్కరకంగా వంపులు తిరిగిపోతోంది.

"నీ బట్టలెక్కడుంటాయో నీకే తెలియకపోతే ఎలాగే విమలా! ఆ పెట్టెలో వుంటుంది చూడు..."

విమల పెట్టె తెరిచి ఒళ్ళు అయ్యాకాకుండా చేతికి దొరికిన చీరలూ చోళీలూ చెల్లా చెదరుచేసి వెదకి వెదకి వేసారిపోయినట్టుగా "నాలుగు రోజులుండి రావడానికి యిన్ని బట్టలెందుకే అమ్మా! నువ్వు మరీను!" అంటూ సోఫాలో సోలిపోయింది.

"ఓసి నీ యిల్లు బంగారంగానూ! చూచారటండీ! ఇది వట్టి పిచ్చిమాలోకం. మనమేమీ పెట్టెల్ని మోసుకెళ్ళడం లేదుగదా! ఇక మరి యింట్లోవున్న బట్టలన్నీ తీసుకెళ్తే మాత్రం పోయేదేముంది? నిజం చెప్పొద్దూ, మా వదినె కొకటే తెగనీలుగు? ఏమంటే తనకొక పెట్టె నిండుకూ బట్టలున్నాయని! అందుకని ఓరోజు నే నన్నానుగదా- 'ఏమమ్మో వదినా! రెండు బీరువాలు చాలడంలేదు మాకు! మూడో దానికి ఆర్డరిచ్చాము' అన్నానా, ఆవిడగారి ముఖం చింతాకంతైపోయింది!"

రాజేశ్వరమ్మగారు గుక్కతిప్పుకోకుండా నవ్వసాగారు. గడచిన పది పదిహేను నిమిషాల్లో ఆ నవ్వు ఒకటి రెండుసార్లు నాకు పరిచితమే. కానీ అబ్బురమేమిటంటే విమల అన్న చిన్న పేరుతో వ్యవహరింపబడుతున్న ఆ సన్నటి అమ్మాయిగూడా గాలివానలో వెదురుబొంగులా వూగిపోతూ నవ్వసాగింది. అది బండరాతిపైన గండశిల దొర్లుతున్నట్టున్న నవ్వు. ఇది కంచుపాత్రలో గులకరాళ్ళు వేసి గిలకరించినట్టున్న నవ్వు.

"అంతే కాదండోయ్! ఇక్కడ మా అనసూయను గురించి కొంచెం చెప్పాలి. అనసూయంటే మా అందరిలోనూ కడగొట్టు అమ్మాయన్న మాట! దాని మొగుడు పేరుకు పెద్ద ఆఫీసరు. కానీ దానికి పట్టుమని పది చీరలుండవు. ఈ పెట్టెలతో, ఈ సరంజామాతో నేను దిగితే చాలు, అది కుళ్ళి చస్తుంది."

"అవునే అమ్మా! పాపం, అనసూయ పిన్నిని చూస్తుంటే జాలేస్తుంది..."

"నీ జాలికి వేళాపాళా లేదుగానీ రవీ ఎక్కడ! మురళి ఏమయ్యాడు? ఆ గోలీకాయలు పంచుకోడం యింకా దెమల్లేదేమో వాళ్ళకు! అన్నట్టు ఆ శంకరంగాడు ఎంతకూ తిరిగిరాదే!"

"నాకు వెయ్యేళ్ళాయస్సు! తలచుకుంటూ వుండగానే వచ్చేశాను" అంటూ రెక్కలల్లార్చుకుంటూ క్రిందికి వ్రాలుతున్న గరటామంతుడిలా చేతు లాడించుకుంటూ రంగంలో దూకాడు శంకరంగాడు.

వచ్చినవాడు వచ్చినట్టుండకుండా గస పోసుకుంటూ ప్రారంభించాడు. "అమ్మో, ఆండాళమ్మగారంటే ఏమిటో అనుకున్నాను. వెయ్యి ప్రశ్నలడిగిన తర్వాతగాని పెట్టె తెరిచిందిగాదు. అవసరంగా వూరికెళ్ళాలి. నాన్నగారూళ్ళో లేరు. అందుకని..."

రాజేశ్వరమ్మగారు చూపులతో వారించారు. సైగలు చేసి చూశారు. కాని కుర్రాడు తన యింగితాన్ని గ్రహించే స్థితిలో లేకపోవడంతో రెక్కపట్టుకుని వాడిని బరబరా గదిలోకి లాక్కెళ్ళారు.

ఈ విచిత్ర ప్రపంచంలో ఎవరి గొడవ వాళ్ళది. వెళ్ళినపని దిగ్విజయంగా నెరవేర్చుకొచ్చేశామన్న సంబరం కుర్రవాడికి! వాడు అప్పుకోసం వెళ్ళివచ్చిన విషయం నాకు తెలియగూడదన్న ఆరాటం రాజేశ్వరమ్మగారికి!

ఇక జట్కా తీసుకరావడమొకటే తరువాయి. రాజేశ్వరమ్మగారు హెచ్చరించక మునుపే వీధిలోకి వెళ్ళి రెండు జట్కాలు తీసుకొచ్చేశాను.

ఆరోజు రైలు అరగంట ఆలస్యంగా వచ్చింది. ఆ అరగంటలో రాజేశ్వరమ్మగారి ద్వారా నాకు బోలెడన్ని విషయాలు తెలిశాయి – ఆమె నాన్నగారు సబ్‌కలెక్టరుగా పనిచేసి ప్రస్తుతం పింఛను పుచ్చుకుంటున్నారు. అన్నగారు లంకభూముల్లో పొగాకు పండిస్తున్నాడు. అతడొక్కడే నలుగురైదుగురు ఐ.ఏ.ఎస్. ఆఫీసర్ల పెట్టు. తమ్ముళ్ళలో ఒకడు అడ్వొకేటు. అతడు వెయ్యి రూపాయలకు తక్కువ కేసైతే గుమ్మందాటి ఈవలికి రానివ్వడు. చిన్న తమ్ముడు డాక్టరు. అతడు వరకట్నంతో ఫారిన్‌గూడా వెళ్ళి కొత్తకొత్త వ్యాధుల్ని నయం చేయడంలో తరిఫీదు పొంది వచ్చాడు. పోగా అన్నదమ్ముళ్ళకు తగ్గట్టు అక్క చెల్లెళ్ళుగూడా ఆ పాయలోనే బ్రతుకుతున్నారు. పెద్ద చెల్లెలి భర్తకు బస్సులున్నాయి. చిన్న చెల్లెలి మొగుడికి బస్సులు లేవుగాని మోటారు సైకిలుంది. అతడు గొప్ప ఇంజనీరు. ప్రభుత్వం అతడు కట్టమన్న చోట ప్రాజెక్టులు కడుతుంది. వద్దంటే మానేస్తుంది.

అదృష్టవశాత్తు, అరగంట ఆలస్యం అయినప్పటికీ రైలు రానే వచ్చేసింది!

స్టేషనునుంచీ సరాసరి ఆఫీసుకు వెళ్ళాను. జట్కాలో కూర్చున్నందుకు కాదుగానీ గడచిన రాత్రి సరిగా నిద్రలేక ఒళ్ళంతా నలతగా వుంది. సెలవుపెట్టి యింటికి వెళ్లాను. భోజనం చేసి పడుకోగానే గాఢంగా నిద్రపట్టింది.

నిద్రలేచేసరికి జానకి పట్టుచీరలో ముస్తాబై "అమ్మవారికీ రోజు పచ్చలహారం వేస్తారటండీ! పొరుగింటి పిన్ని రమ్మంటోంది. వెళ్ళొస్తాను" అంది.

"ఐతే ఒకపని చేద్దాం జానకీ! ఎలాగూ నీకు హిందీ సినిమాలు నచ్చవు. నువ్వు గుడికి వెళ్ళు. నేను సినిమాకు వెళ్ళొస్తాను" అన్నాను.

కలతలను పరిహరించి మనసు కొక్కింత వుల్లాసాన్ని చేకూర్చి పంపగలదనుకున్న సినిమాగూడా ఆరోజు నా వూహకు తలక్రిందులుగా పరిణమించింది. చలనచిత్రాల పాలిట మహారాజ పోషకులైన పావలా టిక్కెట్టు ప్రేక్షకుల పరిభాషలో అది ఏడ్చి ముఖం కడుక్కున్నట్టుగా వుండడంతో ఎప్పటికప్పుడే లేచి రావాలనుకుని ఓపికలేక అలాగే కూర్చుండిపోయాను. వెండితెరపైన సినిమాకథ తన కిష్టం వచ్చినట్టల్లా పారిపోతుండగా, కనురెప్పలమీద నిద్రాదేవత ఆనందలాస్యం సలుపుతుండగా, ఆ కథకూ ఈ నిద్రకూ మధ్య బెంచీలోని నల్లులు మధ్యవర్తిత్వం నెరపుతుండగా ఆట ముగిసింది.

అమావాస్య చీకటి. అందుకు తోడూ ఆకాశాన మబ్బులు నడయాడుతున్నాయి. ఎడారిలాంటి చీకటిలో వెలుగు ఒయాసిస్సులను ప్రసవించలేక వీధిదీపాలు సైతం వెల వెల పోతున్నాయి.

దూరం కాస్తా కలిసివస్తుందని సందుగొందుల్లో పడి నడువసాగాను. ఇళ్ళలోపల వుక్కకు తట్టుకోలేక వీధుల్లోనే బిచాణా పరచుకున్న పురజనుల మధ్యనుంచీ త్రోవ చేసుకుని చరచరా నడచి పోతున్నాను. ఉన్నట్టుండి ఒకచోట అనుకోని అవాంతరమొకటి ఎదురైంది. సైడు కాలువలో షికార్లు తిరుగుతున్న కుక్కలు కొన్ని మొరుగుతూ పైపై కొచ్చేశాయి. దిక్కులు తోచక ఆ సందులోనుంచి వేరొక సందులోకి దారితీశాను. దూర్వాసుని వెన్నంటిన విష్ణుచక్రంలాంటి జాగిలం ఒకటి నేను పరుగుదీస్తే అదీ పరుగుదీసి, నేనాగిపోతే అదీ ఆగిపోయి చివరకు నన్నొక తారురోడ్డుపైన దిగవిడిచి మాయమైపోయింది.

పట్టణంలో ఏ భాగంలో వున్నానో తెలుసుకోగోరి తల పైకెత్తి చుట్టూరా కలయ జూచాను. ఎట్టఎదుట తాశీల్దారుగారి మేడ. మేడపైన గదిలో వెలుగుతున్న దీపం. దీప కాంతికడ్డంగా కిటికీ చువ్వలకు ఆనుకుని నిల్చున్న సిల్హౌట్టులాంటి నీడ!

నా చేయి అప్రయత్నంగా జేబులోకి వెళ్ళింది. అక్కడ రాజేశ్వరమ్మగారిచ్చిపోయిన తాళంచెవి భద్రంగా వుంది.

గేటు తెరచుకుని గబగబాలోపలికి వెళ్ళాను.

"ఎవరూ, ఎవరూ" అన్నారు శేఖరంగారు.

"నేనేనండీ! రాజుని. తాళంచెవి నా చేతికిచ్చిపోయారు. పొరబాటు జరిగింది. మీరీరోజే క్యాంపునుంచి తిరిగి వస్తారనుకోలేదు..."

నీడలాంటి శేఖరంగారిలో చలనంలేదు. కనీసం నా మాటలాయనకు అర్థమైన సూచనలుగూడా లేవు.

ఒకటి రెండు నిమిషాలు అలాగే గడచిపోయాయి.

"వెళ్ళమంటారా సార్!" అన్నాను.

శేఖరంగారు గిరుక్కున వెనుదిరిగి కనుమరుగైపోయారు. మరికొంతసేపటికి క్రింద తలుపుతీసిన శబ్దం వినిపించింది.

తలుపు తెరచుకుని నేను హాల్లోపలికి వెళ్ళేసరికి శేఖరంగారు మేడ మెట్లెక్కుతున్నారు. కాలికేదో తగలడంతో క్రిందికి చూచాను. విరిగిన తాళం!

మెట్లెక్కి నేనూ గదిలో ప్రవేశించాను.

ఆ గదిలోని వస్తువులన్నీ చిందరవందరై పోయి వున్నాయి. శేఖరంగారి ఫ్యాంటూ, కోటూ మంచానికి అడ్డదిడ్డంగా పడివున్నాయి. ఆయన ఓ లుంగీ చుట్టుకున్నారు. బనీను వేసుకున్నారు. కుర్చీలో కూర్చుని టేబిలుపైకి వ్రాలిపోయి వ్రేళ్ళతో జుత్తు పీక్కుంటున్నారు.

కోప్పడుతుండగా నేను శేఖరంగారిని చూచాను. చిరాకుతో చిడిముడిపాటు పడుతుండగా నేను శేఖరంగారిని చూచాను. దాదాపు ఒక్క సంవత్సరంనుంచీ వెయ్యి రకాలైన భావావేశాలు శేఖరంగారి ముఖంలో రంగులో మార్చుకుంటూ వుండగా నేను చూచాను. కాని ఇలాంటి పరిదీన పరిస్థితిలో మాత్రం నేనెన్నడూ ఆయనను చూడలేదు. లాటీలతో చితక బొడిచిన తర్వాత, కంచీలతో వాయించిన తర్వాత బాధకు నిభాయించుకోలేని ఖైదీలా ఆయన పళ్లు బిగకరచుకుని, కళ్ళు కుచించుకుని కుతకుతమని వుడుకుతున్న కూరాకులా కూర్చున్న కుర్చీలో కృంగిపోతున్నారు.

"ఇదేమిటిసార్! ఇలాగైపోతున్నారెందుకు? ఏం జరిగింది?" అంటూ దగ్గరగా వెళ్లి నిల్చున్నాను.

శేఖరంగారు లేచి నిఠారుగా కూర్చున్నారు. నా కళ్లల్లోకి సూటిగా చూస్తూ "పాపం బ్రద్దలు కావడమంటే ఏమిటో నీకు తెలియదా రాజూ?" అన్నారు. అనడమేమిటి? ఆక్రోశించారు.

"ఏదో చిన్న విషయానికి మీరిలా బేజారుపడిపోతున్నారు. మరేం పరవాలేదు. కాసేపు నెమ్మదిగా మంచంపైన పడుకోండి." అన్నాను.

"రాజూ!" లేచి నిల్చున్నారు శేఖరంగారు. చేయి పట్టుకుని నన్ను కిటికీ దగ్గరకు తీసుకెళ్ళారు. "చూడు. తెలియటంలేదూ? అతడెవరో నీకు తెలియడంలేదూ?" అంటూ గోడ ప్రక్కకు తప్పుకున్నారు.

రోడ్డుకటువైపున ఓ చిన్న బంకు కెదురుగా ఓ బెంచీపైన కూర్చుని ఓ బక్క పలచటి పెద్దమనిషి ఎత్తిన తల దించకుండా ఈ కిటికీ వైపే చూస్తున్నారు.

"చూచావా రాజూ! అతడెవరో నిన్నటి వరకూ నాకూ తెలియదు. ఈరోజే తెలిసింది. ఉదయంనుంచీ అతడు నన్ను వెంటాడుతున్నాడు. జవాను పుల్లయ్యను దూరంగా పిలిచి మూడుసార్లు వాకబు చేశాడు. అతడు సి.ఐ.డి. ముందుగా వచ్చేశాడు. అతడి వెంబడే వారంటు వస్తుంది. తెలిసిందా రాజూ! పాపం బ్రద్దలు కావడమంటే ఏమిటో తెలిసిందా రాజూ?

"నా పాపాల జాబితా చాలా పెద్దది" మళ్లీ కుర్చీలో కూలబడి చెప్పుకపోసాగారు శేఖరంగారు. "ఒడ్డు చేరుకున్న తర్వాత తెప్పను ముక్కలు చెక్కలుచేసి తగలబెట్టిన పాపం కట్టికుడుపక మానేదిగాదు. పందిరిపైకి ప్రాకబోతున్న పూలతీవిల్లాంటి అనురాగాల్నీ మమకారాల్నీ తెంపి, ప్రోగులుపోసి కాలరాచి నేలపాలు చేయడంకన్నా దారుణం మరేముంటుంది రాజూ? ఒకటి కాదు, రెండుకాదు, నిండుగా పదిహేనేళ్ల నుంచీ నేను ఆజ్యంపోసి అగ్నిగుండానికి కాస్తా ఉపశాంతి కలిగించాలని ప్రయత్నిస్తున్నాను. కాని ఆజ్యం పోసినకొద్దీ అగ్ని నాలుకలు సాచుకుని మరింతగా ప్రజ్వరిల్లిపోతోంది. ఆ మంటలుగూడా నా అంతాన్ని కనుక్కోందే వదలిపెట్టేవిగావు. కాని నా పతనానికి నేను

మానవుల్ని హేతుభూతులుగా పేర్కొనడం లేదు రాజూ! జలగలైనా శరీరంలోని నెత్తురును పీల్చి వేసినవీ, జ్వాలలై నా మనశ్శాంతిని మార్చివేసినవి. ఈటెలై నా అంతరాత్మను గ్రుచ్చి గ్రుచ్చి బాధిస్తున్నవీ నా పాపాలు..."

కుర్చీలో కూర్చోలేక తూలుతూ పైకి లేచి శేఖరంగారు కుప్పకూరలా మంచంపైన కూలిపోయారు.

నేను కాసేపు గదిలో పచార్లు చేశాను. స్టూలుపైన కూర్చున్నాను. మళ్లీ లేచాను. మరేం చేయడానికీ పాలుపోక గోడకు వ్రేలాడుతున్న ఫొటోలకేసి చూడసాగాను.

ఆ ఫొటోలలో ఒకటి నా దృష్టిని అరికట్టింది. ఎన్నడోగాని నేనా ఫొటోను చూచినట్టు గుర్తు... అవును. 'ఇతడేనండీ మా చంద్రం బావ' అంటూ జానకి ఒకసారి సరిగ్గా యిలాంటి ఛాయాచిత్రాన్ని చూపించింది.

కాని చంద్రం ఫొటో ఈ గదిలో ఎందుకు వ్రేలాడుతోంది?

వరుసగా అక్కడ తగిలించివున్న ఏడెనిమిది ఛాయాచిత్రాలను చూచిన తర్వాతగాని నాకు సందేహనివృత్తి కలుగలేదు. ఒకచోట చంద్రంలో శేఖరంగారి పోలికలు లీలగా కనిపించాయి. రానురానూ ఆ పోలికలే స్థిరపడిపోయి అసలైన చంద్రం మనిషిలో మనిషిలా మటుమాయమైపోయాడు.

ఐతే ఈయన తన పేరులోని పూర్వభాగాన్ని 'సి' అన్న పొడి అక్షరంలో దాచుకున్న చంద్రశేఖరంగారన్న మాట!

ఎప్పుడు ఎక్కడ ఏ రూపంలో చంద్రాన్ని కర్కోటకుడు కాటువేశాడో నాకు తెలియదు. అతడి బాహుక స్వరూపమే శేఖరంగారు!

మంచంపైన ప్రక్కకు ఒత్తిగిల్లుతూ అన్నారు శేఖరంగారు, "ఇంకా యిక్కడే వున్నావా రాజూ! రాత్రి మీరిపోయినట్టుంది. వెళ్లు బాబూ, నువ్వు వెళ్ళు?"

ఉండి చేయగలిగిందేమీ లేక ఉదయం కలుసుకుంటానని చెప్పి సెలవు తీసుకున్నాను. ఓదార్పు మాటలకన్నా యిప్పుడు శేఖరంగారికి విశ్రాంతి అవసరం. నిద్రపోయి లేచినట్టయితే ఆయన మనసుకు కాస్త స్తిమితం చేకూరవచ్చు.

రోడ్డుపైకి వచ్చి పదిబారల దూరం నడిచానో లేదో వెనుకనుంచీ పిలుపు వినిపించింది.

"ఏమండీ! సార్! ఒక చిన్నమాట..."

మరొకడూ మరొకడూ కాదు. అతడు తాశీల్దారుగారిపైన నిఘాపెట్టి తిరుగుతున్న బక్కపలచటి పెద్దమనిషి!

"మరేం లేదు. ఒక చిన్న ఇన్ఫర్మేషన్ కావాలి. మీ ఉపకారం మరచిపోను. తాశీల్దారుగారిద్వారా నాకో సహాయం కావాలి. డబ్బుకు వెనుకాడేవాణ్ణికాను. ఆయన్ను ఎలా అప్రోచ్ చేయాలో ఏమిటో ఆ విధానం నాకు తెలియడం లేదు..."

నాకు ఒళ్లు మండింది. మాటలే మంత్రాలుగా ఎదుటి వారిపైన మచ్చుపొడి చల్లి తనకు కావలసిన రహస్యాలను ఆరా తీసే పరిశోధనా కౌశలమేమో యిది! 'నీ నక్కజిత్తులు నాదగ్గర సాగవు, పో పొమ్మని దులిపి వేద్దామనుకున్నాను. కాని అతడు సి.ఐ.డి. ఎట్టి పరిస్థితులలోనూ అతడితో వ్యవహారం శ్రేయస్కరంగాదు.

"చూడండి సార్! తాశీల్దారుగా రిలాంటి కాని పనులకు పూనుకుంటారని మీకెవరు చెప్పారో నాకు తెలియదు. నాకు తెలిసినంతవరకూ ఆయన నిప్పులాంటి మనిషి! ఇదే మీకు నేనివ్వగలిగిన ఇన్ఫర్మేషను".

అతడినలా రోడ్డుపైన వదలిపెట్టి వడివడిగా ముందుకుసాగి చీకటిలో కలిసి పోయాను. కాయం ముందుకు కదులుతున్నా ఆలోచనలు మాత్రం వెనక్కు వెళ్తున్నాయి. ఉండి ఉండి ఒక ప్రశ్న నా అంతరాంతరాల్లో ధ్వనిస్తోంది – వత్తి మండుతున్న చిమ్నీలో పడిపోయి, రెక్కలు రాల్చుకుని కొట్టుమిట్టాడిపోతున్న శలభంలాంటి శేఖరంగారు చివరకేమౌతారు?

పరిపరి విధాలైన ఆలోచనలు తేనెటీగల్లా వచ్చి ముసురుకుంటున్నాయి. కాని ఎంతగా ఆలోచించినా మానవుడి చూపు అనాగతంలోకి చొచ్చుకపోదు. ఒకవేళ చొచ్చుకపోయినా ఆ చూపుకు వక్రీభవనం తప్పదు. శేఖరంగారికి విశ్రాంతి అవసరమను కున్నప్పుడు ఆయన నిరంతరమైన విశ్రాంతినే వాంఛిస్తున్నారనిగాని, నెమ్మదిగా నిద్రపోయినట్టయితే ఆయన మనసుకు స్తిమితం చేకూరవచ్చుననుకున్నప్పుడు ఆయన పాలిట కిక మిగిలివున్నది దీర్ఘనిద్ర మాత్రమేననిగాని నేను భావింపలేకపోయాను.

***

శేఖరంగారు తమ జీవిత నాటకానికి భరతవాక్యం చెప్పుకున్న వారం రోజుల కొకనాడు ఆఫీసునుంచీ తిరిగి వస్తుండగా మార్గమధ్యంలో బక్కపలచటి సి.ఐ.డి. పెద్దమనిషి ఎదురయ్యాడు.

"ఏమిటండీ! తాశీల్దారుగారు పోయారటగా చాలా విచారించాను..."

అతణ్ణి నమిలి మింగివేయాలన్నంతకోపం వచ్చింది. ఐనా తమాయించుకుని "ఏం చేయగలమండి! ఆయన బ్రతుకలా తెల్లవారింది" అన్నాను.

"మహానుభావుడు, నాకేవైనా కేసులు చూపిస్తాడేమోనని ఓ రోజంతా ఆయన్ను వెన్నంటి తిరిగాను. ఊరికే కాదనుకోండి, నాకొచ్చే కమీషనులో ఎంతోకొంత ముట్టజెప్పాలనే నా ఉద్దేశ్యం. జవానుతోగూడా ఒకటి రెండుసార్లు సంప్రదించి చూచాను. కాని అతడుకూడా నా కంతగా వుపకరించలేకపోయాడు. పోనీ వూరంతా మాటుమణిగిన తర్వాత కలుసుకుందామనుకున్నాను. మీరు వెళ్తూవెళ్తూ వేరొక విధంగా చెప్పిపోయారు. ఇంతచేశావా భగవంతుడా అనుకుని తిరిగి చూడకుండా యింటికి వెళ్ళిపోయాను..."

అతడి కేసులేమిటో, కమీషనేమిటో బొత్తిగా అంతుపట్టక "ఇంతకూ మీ ఉద్యోగమేమిటండీ బాబూ! పోలీసు డిపార్టుమెంటు కాదూ మీది?" అన్నాను.

"బాబ్బాబూ! నేను యిన్సూరెన్సు ఏజంటుని! కావలిస్తే నా లెటర్‌ప్యాడ్ చూడండి!" అంటూ అతడు తన లెదర్ బ్యాగును తెరువసాగాడు.

❖ జయంతి – ఫిబ్రవరి, 1960 ❖